

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Πρώτης Έκδοσης.....	vi
Πρόλογος Δεύτερης Έκδοσης.....	vii
Συμμετέχοντες συγγραφείς.....	xi
Εισαγωγή.....	xxxv

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1 ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ 3

ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ Σ.

Η χειρουργική των Ασσυρίων - Βαβυλωνίων	4
Η χειρουργική των Αιγυπτίων.....	5
Η χειρουργική στον Ελλαδικό χώρο.....	5
Αρχαία Ελληνική χειρουργική.....	7
Ελληνιστική χειρουργική	10
Ελληνο-Ρωμαϊκή χειρουργική.....	10
Βυζαντινή χειρουργική	13
Η Περσική και Αραβική χειρουργική	14
Αναγέννηση και νέοι χρόνοι	14

2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑΤΙΚΗΣ 17

ΠΑΠΑΧΡΟΝΗ Κ., ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α.

Εισαγωγή.....	18
Πεδία της γονιδιωματικής – πρωτεομικής.....	18
Βιοπληροφορική.....	19
Προοπτικές.....	19

3 ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΒΛΑΠΤΙΚΟ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ 21

ΓΚΙΟΚΑΣ Γ., ΚΩΤΣΗΣ Θ.

Σύνδρομο συστηματικής φλεγμονώδους αντίδρασης (Systemic Inflammatory Response Syndrome, SIRS)	22
Ρύθμιση της φλεγμονής από το κεντρικό νευρικό σύστημα.....	22

Ενδοκρινική απάντηση στον βλαπτικό παράγοντα	23
Διαβιβαστές της φλεγμονής - Κυτοκίνες.....	27
Συμμετοχή του ενδοθηλίου στη φλεγμονώδη απάντηση	28
Ενδοκυττάριοι διαβιβαστές.....	29
Άλλοι διαβιβαστές της φλεγμονής	29

4 ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΛΥΤΕΣ – ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ 33

ΜΕΛΕΜΕΝΗ Α., ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ Π. Γ.

4.1 Υγρά και ηλεκτρολύτες.....	34
Κατανομή ύδατος και ηλεκτρολυτών.....	34
Ρύθμιση και διαταραχές ύδατος	38
Ρύθμιση και διαταραχές ηλεκτρολυτών	40
Ηλεκτρολυτικές διαταραχές σε χειρουργικούς ασθενείς με συνοδά νοσήματα.....	46
Χορήγηση ύδατος και ηλεκτρολυτών	50
4.2 Οξεοβασική ισορροπία.....	53
Συγκέντρωση ιόντων υδρογόνου και pH.....	53
Οξέα και βάσεις.....	53
Διαταραχές της οξεοβασικής ισορροπίας	55
Αντιρρόπηση των διαταραχών της οξεοβασικής ισορροπίας.....	58

5 ΜΕΤΑΒΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΡΕΨΗ 59

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι.

5.1 Μεταβολισμός.....	60
Βασικές αρχές μεταβολισμού και θρέψης	60
Χειρουργικό ερέθισμα και μεταβολική απάντηση	66
Σήψη και μεταβολική απάντηση	66
Καρκίνος και σύνδρομο επίκτητης ανοσοανεπάρκειας (AIDS).....	67
Νεότερες απόψεις.....	67
5.2 Διατροφή.....	68
Εκτίμηση της θρέψης	68
Εκτίμηση των θρεπτικών αναγκών.....	69
Καθορισμός των θρεπτικών αναγκών του χειρουργικού ασθενούς.....	69
Καθορισμός των θρεπτικών αναγκών του σηπτικού ασθενούς.....	69
Καθορισμός των θρεπτικών αναγκών σε ασθενείς με καρκίνο και HIV.....	70
Επιλογή του είδους της θρέψης.....	71
Επιπλοκές από τη χορήγηση της ΟΠΔ.....	73

6 ΑΙΜΟΣΤΑΣΗ - ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΑ - ΜΕΤΑΓΓΙΣΗ 79

ΝΤΑΛΑΜΑΓΚΑ Α.†, ΠΟΛΙΤΟΥ Μ.

Βιολογία της αιμόστασης	80
Συγγενείς διαταραχές της αιμόστασης	83
Επίκτητες διαταραχές της αιμόστασης	84
Μετάγγιση αίματος	85
Εκτίμηση του χειρουργικού αρρώστου για τον κίνδυνο αιμορραγίας	85

7 ΕΠΟΥΛΩΣΗ ΤΡΑΥΜΑΤΟΣ 91

ΒΕΖΑΚΗΣ Α.

Εισαγωγή	92
Φάσεις της επούλωσης	92
Κληρονομικές παθήσεις του συνδετικού ιστού	95
Επούλωση ειδικών ιστών	96
Παράγοντες που επηρεάζουν την επούλωση	97
Υπερεπούλωση	98
Φροντίδα των τραυμάτων	99

8 ΚΑΤΑΠΛΗΞΙΑ (SHOCK) 101

ΓΚΙΟΚΑΣ Γ.

Εισαγωγή	102
Κατάταξη και αίτια shock	102
Απάντηση του οργανισμού στο shock	106
Θεραπεία	108

9 ΠΟΛΥΟΡΓΑΝΙΚΗ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ 111

ΓΚΙΟΚΑΣ Γ.

Εισαγωγή	112
Κριτήρια και παράγοντες κινδύνου ανάπτυξης πολυοργανικής ανεπάρκειας	112
Επιδημιολογία και κλινικά στάδια στην πολυοργανική ανεπάρκεια	113
Παθογενετικοί μηχανισμοί	114
Πρόγνωση	117
Θεραπεία	117

10 ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ 121

ΒΩΡΟΣ Δ., ΓΚΙΟΚΑΣ Γ.

Εισαγωγή	122
Συνήθεις μορφές χειρουργικών λοιμώξεων	122
Τα επακόλουθα (εξελίξεις) των σοβαρών συστηματικών λοιμώξεων	127
Προφύλαξη από χειρουργικές λοιμώξεις	129
Διαγνωστική τακτική	132
Αντιμετώπιση των χειρουργικών λοιμώξεων	135
Μυκητιακές λοιμώξεις στους χειρουργικούς ασθενείς	138
Τέτανος	140
Προφύλαξη από επικίνδυνους ιούς	141

11 Η ΠΡΟΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΜΕΣΗ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΥ ΑΡΡΩΣΤΟΥ 143

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ Κ.

Η σημασία της προεγχειρητικής εκτίμησης	144
Η σημασία της μεταναισθητικής φροντίδας	149

12 ΚΑΡΔΙΟΠΝΕΥΜΟΝΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ 153

ΜΠΡΕΔΑΚΗΣ Ι., ΤΣΕΚΟΥΡΑ Δ.

Ορισμός	154
Καρδιακή ανακοπή	154
Αιφνίδιος Καρδιακός Θάνατος (ΑΚΘ)	154
Οξεία στεφανιαία σύνδρομο	157
Αντιμετώπιση Καρδιακής Ανακοπής	157
Αλγόριθμος αντιμετώπισης σε περίπτωση απινιδώσιμου ρυθμού (VF/VT)	160
Φάρμακα που χρησιμοποιούνται κατά την καρδιακή ανακοπή	162
Μηχανισμός δράσης φαρμάκων κατά την καρδιακή αναζωογόνηση	163
Αλγόριθμος αντιμετώπισης σε περίπτωση μη απινιδώσιμου ρυθμού	166
Επίλογος	167

13 ΕΓΚΑΥΜΑΤΑ 169

ΤΣΟΥΤΣΟΣ Δ., ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΥ Ε.

Περίληψη	170
Εισαγωγή	170
Αρχική αντιμετώπιση	170
Αναπνευστική βλάβη – Εισπνευστικό έγκαυμα	173
Παθοφυσιολογία	173
Ανάταξη υπογκαιμικής καταπληξίας	174
Διατροφή	174
Τοπική θεραπεία των εγκαυμάτων	175

Λοίμωξη της εγκαυματικής επιφάνειας	175
Τοπικοί χημειοθεραπευτικοί παράγοντες	176
Χειρουργική θεραπεία εγκαυματικής επιφάνειας	176
Κάλυψη των εγκαυμάτων	176
Εσχαροτομή	177
Υδροθεραπεία	178
Ηλεκτρικό έγκαυμα	178
Χημικά εγκαύματα	180
Εγκαύματα στην παιδική ηλικία	180
Κρυοπαγήματα	181

14 ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΓΗΣΙΑ ΣΤΟΝ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΑΣΘΕΝΗ 183

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ Α., ΤΣΑΡΟΥΧΑ Α.

Γενική αναισθησία	184
Περιοχική αναισθησία	189
Διεγχειρητικό monitoring	193
Μετεγχειρητική αναλγησία	194

15 ΕΙΔΙΚΕΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ 197

ΠΟΛΥΜΕΝΕΑΣ Γ., ΒΕΖΑΚΗΣ Α., ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ Α., ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι.

15.1 Λαπαροσκοπική χειρουργική.....	198
Εισαγωγή	198
Βασικά λαπαροσκοπικά μηχανήματα	198
Επεμβατικά λαπαροσκοπικά εργαλεία	200
Παθοφυσιολογικές επιπτώσεις του πνευμοπεριτόναιου	201
Λαπαροσκοπικές εγχειρήσεις για την αντιμετώπιση χειρουργικών παθήσεων	202
15.2 Ρομποτική χειρουργική	209
Εισαγωγή	209
Περιγραφή των εν λειτουργία ρομποτικών βραχιόνων	209
Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα της ρομποτικής έναντι της λαπαροσκοπικής χειρουργικής	211
15.3 Ενδοσκοπική χειρουργική.....	212
Εισαγωγή	212
Επεμβάσεις αιμόστασης	212
Εκτομές όγκων ή προκαρκινικών αλλοιώσεων	212
Επεμβάσεις για γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση	215
Επεμβάσεις παχυσαρκίας	215
Επεμβατική ενδοσκόπηση χοληφόρων, παγκρέατος	216
Διαστολές και τοποθέτηση ενδοπροθέσεων σε καλοήθεις και κακοήθεις στενώσεις	216
Διαπρωκτική ενδοσκοπική μικροχειρουργική (TEM)	220
Ενδοσκοπική χειρουργική διαμέσου φυσικών οπών (Natural Orifice Transluminal Endoscopic Surgery, NOTES)	220

15.4 Μικροχειρουργική	225
Εισαγωγή.....	225
Ιστορική αναδρομή.....	225
Όργανα της μικροχειρουργικής.....	226
Εφαρμογές της μικροχειρουργικής.....	228
Μικροχειρουργική τεχνική.....	234
Προβλήματα στις μικροχειρουργικές επεμβάσεις.....	239

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΝ - ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

16 ΔΕΡΜΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΡΙΟ 243

ΑΡΚΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ν., ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ο., ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΣ Θ.

16.1 Καρκίνος δέρματος	244
Εισαγωγή.....	244
Μελάνωμα.....	244
Μη μελανοκυτταρικοί καρκίνοι δέρματος.....	249
16.2 Σάρκωμα μαλακών μορίων	253
Επιδημιολογία.....	253
Αιτιολογία.....	253
Κλινική εικόνα.....	253
Ταξινόμηση – Σταδιοποίηση.....	254
Απεικονιστική διερεύνηση.....	256
Θεραπεία.....	256
Υποτροπή – Παρακολούθηση.....	258
Πρόγνωση.....	259

17 ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΝΔΟΚΡΙΝΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ 261

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι., ΑΡΚΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ν.

17.1 Χειρουργικές παθήσεις θυρεοειδούς	262
Εισαγωγή.....	262
Εμβρυολογία.....	262
Ανατομία.....	262
Φυσιολογία.....	265
Εργαστηριακές εξετάσεις.....	265
Αντιθυρεοειδικά φάρμακα.....	266
Απεικονιστικές μέθοδοι.....	267
Συγγενείς παθήσεις.....	269
Λειτουργικές παθήσεις.....	270
Βρογχοκήλη.....	272
Καρκίνοι.....	274
Θεραπεία.....	276
Εγχειρήσεις του θυρεοειδούς και επιπλοκές.....	277

17.2 Χειρουργικές παθήσεις παραθυροειδών αδένων	280
Στοιχεία Εμβρυολογίας – Ανατομίας – Ιστολογίας	280
Φυσιολογία	280
Παθοφυσιολογία	282
Πρωτοπαθής υπερπαραθυροειδισμός	283
Δευτεροπαθής υπερπαραθυροειδισμός	286
Τριτοπαθής υπερπαραθυροειδισμός	287
Καρκίνος παραθυροειδών	287
Υπερπαραθυροειδισμός και σύνδρομο πολλαπλής ενδοκρινικής νεοπλασίας (MEN)	287
17.3 Επινεφρίδια	289
Βασικά στοιχεία ανατομίας και φυσιολογίας των επινεφριδίων	289
Πρωτοπαθής υπεραλδοστερονισμός	289
Σύνδρομο Cushing	292
Φαιοχρωμοκύττωμα	294
Αρρενοποιητικοί – Θηλεσποιητικοί όγκοι επινεφριδίων	296
Καρκίνος του επινεφριδίου	297
Τυχαιώματα ή επινεφριδώματα (Incidentalomas)	297
17.4 Σύνδρομο πολλαπλής ενδοκρινικής νεοπλασίας (MEN)	300
Παθογένεια	300
Κλινικά χαρακτηριστικά και αντιμετώπιση συνδρόμου MEN I	300
Κλινικά χαρακτηριστικά και αντιμετώπιση συνδρόμου MEN II	301

18 ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΡΑΧΗΛΟΥ **305**

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι., ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Π.†

18.1 Παθήσεις σιελογόνων αδένων	306
Ανατομία	306
Καλοήθεις παθήσεις σιελογόνων αδένων	306
Νεοπλάσματα σιελογόνων αδένων	306
18.2 Τραχηλικές λεμφαδενικές διογκώσεις	310
Διάγνωση – Διαφορική διάγνωση	310
Αντιμετώπιση των λεμφαδενικών μεταστάσεων	313
18.3 Βραγχιακές κύστεις και συρίγγια	316
Ανατομία και εμβρυολογία	316
Κλινική εικόνα και διάγνωση	317
Θεραπεία	318

19 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΜΑΣΤΟΥ **319**

ΚΟΝΤΗΣ Ι., ΨΥΧΟΓΙΟΣ Ι.

Ανατομία	320
Λεμφική αποχέτευση	320

Φυσιολογία	321
Εξέταση μαστού	322
Κλινικά προβλήματα μαστού	326
Φλεγμονές του μαστού.....	334
Παράγοντες κινδύνου για καρκίνο του μαστού.....	334
Αντιμετώπιση γυναικών υψηλού κινδύνου	335
Καρκίνος του μαστού	335
Φυσική και βιολογική συμπεριφορά του διηθητικού καρκίνου του μαστού.....	337
Διηθητικός καρκίνος	337
Ειδικά προβλήματα	344

20 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΟΙΣΟΦΑΓΟΥ 349

ΣΜΥΡΝΙΩΤΗΣ Β., ΚΥΡΙΑΖΗ Μ.

Εισαγωγή	350
Λειτουργικές διαταραχές	353
Εκκολπώματα.....	356
Συστηματικές παθήσεις και οισοφάγος	358
Γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση (ΓΟΠ).....	358
Ασυνήθιστες στενώσεις του οισοφάγου.....	360
Οισοφάγος του Barrett	360
Διαφραγματοκήλες	361
Εγκαύματα του οισοφάγου	363
Διάτρηση οισοφάγου	363
Καλοήθεις όγκοι του οισοφάγου.....	365
Κακοήθεις όγκοι του οισοφάγου.....	365

21 ΣΤΟΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΔΑΚΤΥΛΟ 369

ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΣ Θ., ΚΑΛΦΑΡΕΝΤΖΟΣ Φ., ΑΡΓΕΝΤΟΥ Μ., ΣΜΥΡΝΙΩΤΗΣ Β.

21.1 Γαστροδωδεκαδακτυλικό έλκος και άλλες καλοήθεις παθήσεις.....	370
Χειρουργική ανατομία	370
Αιμάτωση.....	370
Νεύρωση	371
Κινητικότητα του στομάχου	371
Περιεχόμενα του γαστρικού υγρού	372
Ρύθμιση της έκκρισης του υδροχλωρικού οξέος.....	373
Γαστροδωδεκαδακτυλικό έλκος	374
21.2 Χειρουργική αντιμετώπιση της κλινικά σοβαρής παχυσαρκίας	388
Εκτίμηση του μεγέθους και της βαρύτητας της παχυσαρκίας.....	388
Συνοδά νοσήματα παχυσαρκίας και παθοφυσιολογικοί μηχανισμοί για την ανάπτυξή τους	388
Ενδείξεις για χειρουργική αντιμετώπιση της σοβαρής παχυσαρκίας.....	390
Επεμβάσεις χειρουργικής της παχυσαρκίας	391
Μηχανισμοί που οδηγούν σε απώλεια βάρους μετεγχειρητικά	395

Αποτελέσματα χειρουργικής της παχυσαρκίας	396
Θνητότητα.....	397
Νοσηρότητα.....	397
21.3 Νεοπλάσματα στομάχου	402
Κακοήγη νεοπλάσματα στομάχου	402
Καλοήθεις παθήσεις του στομάχου	408

22 ΛΕΠΤΟ ΕΝΤΕΡΟ 411

ΚΟΝΤΗΣ Ι.

Εντερική απόφραξη.....	412
Μεκτέλειος απόφυση	420
Νεοπλάσματα λεπτού εντέρου	421
Καρκινοειδές	423

23 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΠΑΧΕΟΣ ΕΝΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΟΡΘΟΠΡΩΚΤΙΚΟΥ ΣΩΛΗΝΑ 425

ΚΑΝΝΑΣ Δ., ΣΑΜΑΝΙΔΗΣ Λ., ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι., ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ Γ.

23.1 Παθήσεις παχέος εντέρου	426
Εμβρυολογία	426
Ανατομία	426
Αγγείωση του παχέος εντέρου και νεύρα.....	427
Φυσιολογία	428
Διαγνωστική μελέτη του παχέος εντέρου	429
Συμπτωματολογία των παθήσεων του παχέος εντέρου	430
Γενικές αρχές χειρουργικής του παχέος εντέρου.....	431
Παθήσεις παχέος εντέρου	436
23.2 Χειρουργικές παθήσεις του ορθοπρωκτικού σωλήνα	450
Στοιχεία περιγραφικής ανατομικής	450
Στοιχεία τοπογραφικής και χειρουργικής ανατομικής.....	452
Στοιχεία φυσιολογίας.....	453
Παθήσεις ορθοπρωκτικού σωλήνα	453
23.3 Ιδιοπαθείς Φλεγμονώδεις Νόσοι του Εντέρου (ΙΦΝΕ)	473
Νόσος Crohn	473
Ελκώδης κολίτιδα.....	480

24 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΚΩΛΗΚΟΕΙΔΟΥΣ ΑΠΟΦΥΣΗΣ 489

ΔΑΦΝΙΟΣ Ν.

Ανατομία και λειτουργία.....	490
Μικροβιακή χλωρίδα.....	490
Συχνότητα.....	490

Αιτιολογία – Παθογένεια	491
Διάγνωση	491
Διαφορική διάγνωση	504
Επιπλοκές της οξείας σκωληκοειδίτιδας	496
Θεραπεία	497
Ειδικές περιπτώσεις οξείας σκωληκοειδίτιδας	499
Χρόνια σκωληκοειδίτιδα	500
Όγκοι της σκωληκοειδούς απόφυσης	500

25

ΗΠΑΡ – ΧΟΛΗΦΟΡΑ – ΠΥΛΑΙΑ ΥΠΕΡΤΑΣΗ**503**

ΒΩΡΟΣ Δ., ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ Π. Γ., ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Α., ΚΟΝΤΗΣ Ι.

25.1 Πυλαία υπέρταση	504
Εισαγωγή	504
Ανατομία και φυσιολογία της πυλαίας κυκλοφορίας	504
Αιτιολογία και παθοφυσιολογία της πυλαίας υπέρτασης	505
Εκδηλώσεις	506
Διερεύνηση πυλαίας υπέρτασης και στάδια ηπατικής νόσου	507
Μέθοδοι αντιμετώπισης αιμορραγιών κίρσων οισοφάγου	508
Αντιμετώπιση των κίρσων στις διάφορες φάσεις	513
Ειδικά σύνδρομα	514
Υπερσπληνισμός	515
Ασκίτης – Χυλώδης ασκίτης	516
Ηπατική εγκεφαλοπάθεια	517
25.2 Νεοπλάσματα του ήπατος	519
Χειρουργική ανατομική του ήπατος - Ηπατεκτομές	519
Νεοπλάσματα του ήπατος	521
25.3 Εχινόκοκκος - Κύστη ήπατος	526
Εισαγωγή	526
Κατάταξη	527
Κλινική εικόνα	528
Διάγνωση	529
Διαφορική διάγνωση	529
Θεραπεία	529
25.4 Λιθίαση των χοληφόρων	533
Σχηματισμός των χολολίθων	533
Χολολιθίαση	534
Χοληδοχολιθίαση	536
Ενδοηπατική λιθίαση	538
Επιπλοκές της λιθίασης των χοληφόρων	539
25.5 Τραύματα και στενώσεις των χοληφόρων	544
Τραύματα της χοληδόχου κύστης	544
Τραύματα των χοληφόρων πόρων	545

25.6 Σκληρυντική χολαγγειίτιδα	548
25.7 Νεοπλάσματα των χοληφόρων	551
Καλοήγη νεοπλάσματα των χοληφόρων	551
Κακοήγη νεοπλάσματα των χοληφόρων	552
25.8 Αποστήματα του ήπατος	555
Πυογόνα αποστήματα	555
Αμοιβαδικά αποστήματα	556
25.9 Κυστική νόσος των χοληφόρων	558
Παθοφυσιολογία	558
Παθολογοανατομικές μορφές	558
Κλινική εικόνα – Διάγνωση	559
Θεραπεία	560

26

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΠΑΓΚΡΕΑΤΟΣ

561

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ Α., ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.

26.1 Οξεία παγκρεατίτιδα	562
Ορισμός της οξείας παγκρεατίτιδας	562
Επιδημιολογία	562
Αιτιολογία	562
Παθογένεια	566
Διάγνωση	567
Θεραπεία	571
Χειρουργική θεραπεία	579
26.2 Χρόνια παγκρεατίτιδα	582
Ορισμός της χρόνιας παγκρεατίτιδας	582
Επιδημιολογία	582
Αιτιολογία	582
Παθογένεια ΧΠ	584
Διάγνωση ΧΠ	584
Ταξινόμηση	587
Διαγνωστική προσέγγιση	588
Θεραπεία	588
Ανεπάρκεια ενδοκρινούς μοίρας του παγκρέατος	592
Άλλες επιπλοκές	592
26.3 Νεοπλάσματα του παγκρέατος	595
Χειρουργική ανατομική του παγκρέατος	595
Εγχειρήσεις στο πάγκρεας	595
Νεοπλάσματα του παγκρέατος	598
Άλλα νεοπλάσματα του παγκρέατος	602
Νεοπλάσματα ενδοκρινούς μοίρας παγκρέατος	603

27 ΣΠΛΗΝΑΣ 609

ΚΟΝΤΗΣ Ι.

Στοιχεία ανατομικής.....	610
Στοιχεία φυσιολογίας.....	610
Υπερσπληνισμός – Σπληνομεγαλία.....	611
Αιματολογικές παθήσεις αντιμετωπιζόμενες με σπληνεκτομή.....	612
Κύστες και νεοπλάσματα σπλήνα.....	613
Αποστήματα σπλήνα.....	613
Ρήξη σπλήνα.....	614
Ανεύρυσμα σπληνικής αρτηρίας.....	615
Έκτοπος σπλήνας – Επικουρικοί σπλήνες – Σπλήνωση.....	615
Σπληνεκτομή.....	616
Αιματολογικές επιπτώσεις σπληνεκτομής.....	616
Σύνδρομο σήψης μετά από σπληνεκτομή.....	617

28 ΕΠΙΠΛΟΥΝ - ΠΕΡΙΤΟΝΑΙΟ 619

ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΣ Θ.

Επίπλουν.....	620
Περιτόναιο.....	622

29 ΟΠΙΣΘΟΠΕΡΙΤΟΝΑΪΚΟΣ ΧΩΡΟΣ 625

ΨΥΧΟΓΙΟΣ Ι., ΒΩΡΟΣ Δ., ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΣ Θ.

Εισαγωγή.....	626
Παθήσεις οπισθοπεριτοναϊκού χώρου.....	626

30 ΚΗΛΕΣ 637

ΔΑΦΝΙΟΣ Ν.

Εισαγωγή.....	638
Ορισμός.....	638
Εξωτερικές κήλες.....	638
Κήλες της μηροβουβωνικής χώρας.....	639
Αιτιοπαθογένεια.....	641
Διάγνωση – Κλινική εξέταση.....	642
Θεραπεία.....	643
Εσωτερικές κήλες.....	649
Συχνότητα.....	649
Κατάταξη.....	649

31 ΚΛΙΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ ΚΟΙΛΙΑΣ 655

ΠΟΛΥΜΕΝΕΑΣ Γ.

Εισαγωγή	656
Ιστορικό και κλινική εκτίμηση του ασθενούς με οξεία κοιλία	656
Κλινική εξέταση	657
Παρακλινική – Εργαστηριακή διερεύνηση οξείας κοιλίας	660
Διάγνωση	661

32 ΟΞΕΙΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΚΟΙΛΙΑΣ 663

ΒΕΖΑΚΗΣ Α., ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ Π. Γ., ΚΟΥΤΟΥΛΙΔΗΣ Β.

32.1 Ενδοπεριτοναϊκή αιμορραγία.....	664
Εισαγωγή	664
Τραυματικής αιτιολογίας ενδοπεριτοναϊκή αιμορραγία	665
Μη τραυματικής αιτιολογίας ενδοπεριτοναϊκή αιμορραγία	665
32.2 Περιτονίτιδα.....	668
Πρωτοπαθής περιτονίτιδα.....	668
Δευτεροπαθής περιτονίτιδα	670
Τριτοπαθής περιτονίτιδα	673
Ειδικές μορφές περιτονίτιδας.....	673
32.3 Ενδοπεριτοναϊκά αποστήματα.....	675
Αιτιολογία – Παθογένεια.....	675
Τοπογραφική ανατομική κατάταξη	675
Κλινική εικόνα	676
Διάγνωση.....	677
Θεραπεία	678
Πρόγνωση	680

33 ΟΞΕΙΑ ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΑ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΣΩΛΗΝΑ 681

ΒΕΖΑΚΗΣ Α.

Εισαγωγή	682
Οξεία αιμορραγία ανώτερου πεπτικού	682
Οξεία αιμορραγία κατώτερου πεπτικού	686

34 ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΑΥΞΗΜΕΝΗΣ ΕΝΔΟΚΟΙΛΙΑΚΗΣ ΠΙΕΣΗΣ (ΣΑΕΠ) - ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΚΟΙΛΙΑΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ (ΣΚΔ) 691

ΑΡΓΥΡΑ Ε., ΒΩΡΟΣ Δ.

Εισαγωγή - Ορισμοί	692
Προδιαθεσικοί παράγοντες.....	692

Παθοφυσιολογία.....	693
Μέτρηση της ενδοκοιλιακής πίεσης.....	694
Κλινικές καταστάσεις που συνδέονται με ΣΑΕΠ και ΣΚΔ.....	695
Πρόληψη.....	696
Αντιμετώπιση.....	697
Πρόγνωση.....	698
Παράρτημα.....	700

35 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΤΗΡΙΩΝ 701

ΚΩΤΣΗΣ Θ., ΚΑΤΣΕΝΗΣ Κ.

35.1 Εισαγωγή.....	702
Αρτηρίες.....	702
Παθήσεις των αγγείων.....	703
35.2 Παθογένεια αποφρακτικής νόσου.....	706
Αρτηριοσκλήρυνση.....	706
Αθηροσκλήρυνση.....	706
Παθογένεια της αποφρακτικής αρτηριακής νόσου.....	706
Θεωρίες αθηρογενέσεως.....	708
Παράγοντες κινδύνου καρδιαγγειακής νόσου.....	711
Στρατηγική αντιμετώπισης.....	712
35.3 Αρτηριοσκληρυντική αποφρακτική νόσος.....	715
Χρόνια περιφερική αποφρακτική αρτηριοπάθεια.....	715
Αθηρωματική νόσος σπλαγχνικών αγγείων.....	732
Χειρουργική των κλάδων του αορτικού τόξου.....	737
35.4 Εντερική ισχαιμία.....	745
Εισαγωγή.....	745
Ανατομία των μεσεντερίων αρτηριών.....	745
Οξεία ή χρόνια εντερική ισχαιμία.....	746
Μη αποφρακτική μεσεντέριος ισχαιμία.....	749
Θρόμβωση των μεσεντερίων φλεβών.....	749
Ισχαιμία στο κόλον.....	750
35.5 Ανευρύσματα αρτηριών.....	752
Εισαγωγή.....	752
Σπάνιες αιτίες ανευρυσμάτων.....	753
Βασικές αρχές χειρουργικής θεραπείας ανευρυσμάτων.....	755
Ανεύρυσμα κοιλιακής αορτής.....	755
Ανευρύσματα αγγείων εγκεφάλου.....	760
Ελίκωση ανωνύμου αρτηρίας.....	761
Ανευρύσματα θωρακικής αορτής (ΑΘΑ).....	761
Άλλες παθήσεις της θωρακικής αορτής.....	764
Ρήξη της αορτής – Αντιμετώπιση.....	765

Διαχωρισμός της αορτής	766
Διατριτραίνον έλκος – Ενδοτοιχωματικό αιμάτωμα	768
Ανευρύσματα λαγονίων αρτηριών	768
Περιφερικά ανευρύσματα	769
Φλεγμονώδη ανευρύσματα κοιλιακής αορτής	774
Μολυσμένα ανευρύσματα	774
35.6 Ενδαγγειακή θεραπεία	775
Εισαγωγή	775
Ενδοδιαφυγή	779
Ενδαγγειακή θεραπεία σε παθήσεις των φλεβών	780
35.7 Λοιμώξεις και αγγεία	783
Αρτηριακά υποκατάστατα	783
Λοιμώξεις συνθετικών μοσχευμάτων	784
Μολυσμένα ανευρύσματα ή μυκωτικά ή μικροβιακή αρτηρίτιδα	785
Αορτοεντερικό συρίγγιο	787
Σηπτική θρομβοφλεβίτιδα	787

36 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΛΕΒΩΝ 789

ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ Β.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των φλεβών	790
Οι φλέβες των κάτω άκρων	790
Χρόνιες φλεβικές διαταραχές	791
Φλεβική θρομβοεμβολή	796
Οι φλέβες των άνω άκρων	802
Προφύλαξη από την εν τω βάθει φλεβική θρόμβωση	804
Επιπολής θρομβοφλεβίτιδα	806

37 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΛΕΜΦΑΓΓΕΙΩΝ 809

ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ Β.

Ανατομική - Φυσιολογία των λεμφαγγείων	810
Παθοφυσιολογία του λεμφοιδήματος	810
Κλινικά ευρήματα του λεμφοιδήματος	812
Διάγνωση του λεμφοιδήματος	812
Θεραπεία του λεμφοιδήματος	813

38 ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΟΝΩΝ 817

ΧΑΜΟΓΕΩΡΓΑΚΗΣ Θ., ΤΟΜΟΣ Π.

Ανατομική - διαγνωστική προσέγγιση	818
Συγγενείς διαμαρτίες τραχειοβρογχικού δένδρου και πνευμόνων	819
Επίκτητες βλάβες του πνεύμονα	822

Λοιμώξεις του πνεύμονα	823
Διάχυτες διηθητικές νόσοι.....	829
Κακοήθη νεοπλάσματα πνεύμονα	830
Ημικακοήθεις ή δυνητικά κακοήθεις όγκοι του πνεύμονα.....	832
Καλοήθη νεοπλάσματα του πνεύμονα	834

39 ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ 837

ΤΟΥΜΠΟΥΛΗΣ Ι., ΑΓΓΟΥΡΑΣ Δ., ΧΑΜΟΓΕΩΡΓΑΚΗΣ Θ., ΡΟΚΚΑΣ Χ.

Ισχαιμική καρδιοπάθεια	838
Παθήσεις βαλβίδων καρδιάς	842
Νεοπλάσματα της καρδιάς	846
Συγγενείς καρδιοπάθειες ενηλίκων	846
Παθήσεις περικαρδίου	847
Μηχανική υποβοήθηση της καρδιάς.....	847
Μεταμόσχευση καρδιάς.....	849

ΜΕΡΟΣ Γ΄ ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

40 ΤΡΑΥΜΑ 857

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Μ.

Επιδημιολογία τραύματος	858
Πρόληψη	858
Αρχική εκτίμηση και αντιμετώπιση πολυτραυματία.....	860
Shock (καταπληξία)	874
Τραύμα θώρακα	878
Τραύμα κοιλίας	888
Τραύμα κεφαλής.....	890
Τραύμα σπονδυλικής στήλης και νωτιαίου μυελού	893
Μυοσκελετικό τραύμα	896
Αντιμετώπιση τραυμάτων μαλακών μορίων.....	901

41 ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΝ 907

ΚΟΝΤΗΣ Ι., ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ Π.Γ.

41.1 Εισαγωγή	908
41.2 Ανοσολογία των μεταμοσχεύσεων.....	910
Εισαγωγή	910
Μείζον σύμπλεγμα ιστοσυμβατότητας.....	910
Μηχανισμός απόρριψης μοσχευμάτων.....	911
Ανοσοκαταστολή	913
Ανοσολογική ανοχή.....	915
Κλινική εφαρμογή.....	915

41.3 Λήψη οργάνων	917
Εισαγωγή	917
Λήψη οργάνων από ζώντα δότη	918
Λήψη πολλών οργάνων από δότη με εγκεφαλικό θάνατο	920
Λήψη οργάνων από δότη με μη λειτουργούσα καρδιά	925
41.4 Διατήρηση οργάνων	926
41.5 Μεταμόσχευση νεφρού	928
Εισαγωγή	928
Προμεταμοσχευτικός έλεγχος	928
Δότες (πτωματικοί – ζώντες)	930
Εγχειρητική τεχνική της νεφρικής μεταμόσχευσης	930
Επιπλοκές	930
Αποτελέσματα της μεταμόσχευσης νεφρού	932
41.6 Μεταμόσχευση ήπατος	933
Εισαγωγή	933
Ενδείξεις	933
Αντενδείξεις	934
Σταδιοποίηση ασθενών για ΜΗ	935
Προετοιμασία του λήπτη	935
Η χειρουργική επέμβαση της ηπατεκτομής – Ορθοτοπικής μεταμόσχευσης ήπατος	938
(<i>Othotopic Liver Transplantation, OLTx</i>)	
Τμηματική μεταμόσχευση ήπατος (ΤΜΗ) (<i>Split Liver Transplantation, SLTx</i>)	942
Μεταμόσχευση ήπατος από ζώντα δότη, (<i>Living Related Donor Liver Transplantation, LRDLTx</i>)	943
Επικουρική μεταμόσχευση ήπατος (ΕΜΗ) (<i>Auxiliary Liver Transplantation, ALTx</i>)	943
Μετεγχειρητική παρακολούθηση	944
Παρακολούθηση μετά την ΜΗ	949
Πρόγνωση	949
41.7 Μεταμοσχεύσεις παγκρέατος	951
Εισαγωγή	951
Ενδείξεις και αντενδείξεις μεταμόσχευσης παγκρέατος	951
Προμεταμοσχευτικός έλεγχος	951
Εγχειρητική τεχνική	952
Επιπλοκές	953
Αποτελέσματα	954
Αποτελέσματα στις επιπλοκές του σακχαρώδους διαβήτη	955
41.8 Μεταμοσχεύσεις πολλών οργάνων	957
Εισαγωγή	957
Ενδείξεις - Αντενδείξεις	957
Προεγχειρητικός έλεγχος	959
Χειρουργική επέμβαση	959
Μετεγχειρητική παρακολούθηση	963
Ανοσοκαταστολή μετά την ΜΠΟ	964
Μετεγχειρητικές επιπλοκές	964
Πρόγνωση	965

42 ΔΕΡΜΑΤΙΚΑ ΜΟΣΧΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΡΗΜΝΟΙ 967

ΜΑΣΤΟΡΑΚΟΣ Δ.

Περίληψη	968
Δερματικά μοσχεύματα	968
Κρημνοί	970

43 ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ 981

ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ Π. Γ.

Εισαγωγή	982
Οξεία σκωληκοειδίτιδα	985
Παθήσεις χοληφόρων	988
Οξεία παγκρεατίτιδα	989
Αποφρακτικός ειλεός	990
Φλεγμονώδεις νόσοι του εντέρου	991
Αιμορροΐδοπάθεια	991
Κίρρωση του ήπατος – Πυλαία υπέρταση	992
Ρήξη ήπατος	992
Θρομβοεμβολική νόσος στη διάρκεια της εγκυμοσύνης	992
Κακοήθεις παθήσεις	995

44 ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΣΤΟΥΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΥΣ 999

ΑΡΚΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ν.

Έκπτωση λειτουργικότητας οργάνων	1000
Ειδική χειρουργική παθολογία στους ηλικιωμένους ασθενείς	1001

45 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΙΔΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ 1063

ΣΑΛΑΚΟΣ Χ.

Υπερτροφική πυλωρική στένωση	1004
Ατρησία οισοφάγου	1006
Εγκολεασμός	1009
Συγγενές megάκολο	1012
Ατρησία χοληφόρων	1013

46 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ - ΧΗΜΕΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ 1017

ΓΕΝΝΑΤΑΣ Κ., ΜΙΧΑΛΑΚΗ Β.

Βιολογία του καρκίνου και βασικές αρχές αντιμετώπισης κακοήθων νόσων	1018
Αιτιολογία	1020

Η προσέγγιση του ασθενούς με καρκίνο/Ελεγχος - Διάγνωση και ταξινόμηση	1024
Θεραπεία	1024
Πρόληψη και γενετική	1030

47 ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΣ ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ ΜΕ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΗ ΝΕΦΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΩ ΚΟΙΛΗ ΦΛΕΒΑ 1033

ΚΟΝΤΗΣ Ι., ΔΕΛΛΗΣ Α.

Γενικά	1034
Κλινική εικόνα	1034
Ταξινόμηση	1034
Σταδιοποίηση	1034
Επίπεδο θρόμβου	1034
Χειρουργική αντιμετώπιση	1035
Ίδια εμπειρία	1037

48 ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΛΟΚΕΣ 1039

ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Α., ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ Π. Γ.

Μετεγχειρητικός πυρετός	1040
Το εγχειρητικό τραύμα	1041
Το εγχειρητικό πεδίο	1042
Διαφόρων αιτιών γενικές μετεγχειρητικές επιπλοκές	1043
Σπανιότερες μετεγχειρητικές επιπλοκές	1045

49 ΑΡΧΕΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗΣ ΣΕ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ 1047

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ι.

Το σύγχρονο περιβάλλον εργασίας στις αρχές του 21 ^{ου} αιώνα	1048
Το χάσμα μεταξύ ερευνητικών αποδείξεων και κλινικής πρακτικής	1048
Περιβάλλον διακίνησης και εφαρμογής των αποτελεσμάτων της βιοϊατρικής έρευνας	1048
Ιατρική βασισμένη σε αποδείξεις (Evidence based medicine)	1048
Εμπόδια στην άσκηση χειρουργικής βασισμένης σε αποδείξεις	1052

50 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ 1053

ΣΚΑΛΚΙΔΗΣ Ι.

Ιατρογενής νοσηρότητα	1054
Οι συνθήκες του ιατρικού «λάθους»	1057
Η διαχείριση του κλινικού κινδύνου	1058
Άριστες κλινικές πρακτικές	1066
Καταληκτικές παρατηρήσεις	1068

51 ΔΗΓΜΑΤΑ, ΚΕΝΤΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΥΓΜΟΙ 1071

ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι.

Δήγματα θηλαστικών	1072
Δήγματα και κεντρίσματα από έντομα και άλλα αρθρόποδα	1073
Δήγματα και νυγμοί από θαλάσσια ζώα	1075
Δήγματα φιδιών.....	1076

<i>Ευρετήριο.....</i>	<i>1079</i>